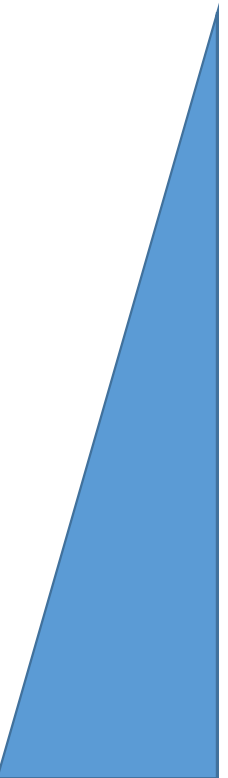

Teemaryhmä 8: Tunteet ja tilat oppimisessa ja opettamisessa

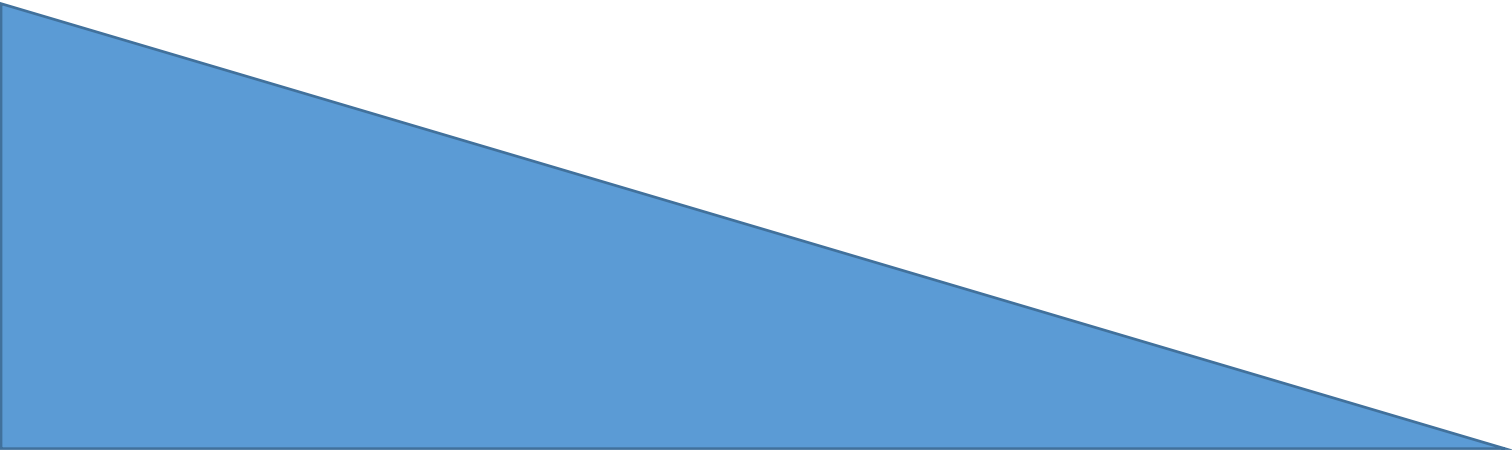
PedaForum 17.-18.8.2016 Jyväskylä

Aino-Maija Hiltunen, Hanna Ojala & Tuija Saresma

Työryhmän ohjelma

- Tervetuloa!
- Anne Mari Rautiainen: *Oppimispäiväkirja tunteiden tulkkina*
- Aino-Maija Hiltunen, Hanna Ojala & Tuija Saresma: *Feministinen pedagogiikka: tunteita, tiloja, toiminnallisuutta ja vaikuttavuutta*
- Toiminnallinen harjoitus ja sen purku
- Loppukeskustelua

Feministinen pedagogiikka:
tunteita, tiloja, toiminnallisuutta
ja vaikuttavuutta

Tässä esityksessä

- Mitä on feministinen pedagogiikka? Miten tunteita ja tiloja on pohdittu osana feministisiä opetuskäytäntöjä?
- Toiminnallisuus tunteiden ja tilojen yhteenkietojana: 3 esimerkkiä toiminnallisista harjoituksista yliopisto-opetuksessa
- Vaikuttavaa pedagogiikkaa: sukupuolentutkimuksen verkosto Hilman feministinen pedagogiikka -koulutus

Feministinen pedagogiikka

- Feministisen pedagogiikan tavoitteena on haastaa sekä opettajat että opiskelijat *"siirtymään oman 'turvallisuuksivyöhykkeensä' rajapinnoille tunnistamaan ja laajentamaan oman tietämisensä rajoja. (..) [U]usien asioiden omaksuminen, tehokas oppiminen tai taitava opettaminen eivät riitä; tarvitaan pedagogiikkaa, joka aktivoi opiskelijat yhteiskunnan ja kulttuurin muuttamiseen ja raivaa tilaa uudenlaisen subjektiivisuuden rakentamiseen sekä vallitsevan koulutuspolitiikan kritiikkiin."* (Naskali 2014, 41-42.)
- Opettaminen ja oppiminen ovat aina kokonaisvaltaisia tapahtumia, joissa on mukana erilaisia ruumiita, ruumiillisia tuntemuksia, kehollisia ajatuksia ja ajattelevia kehoja. Nämä kaikki sijoittuvat tiloihin ja paikkoihin.
- Feministinen pedagogiikka sai 1970-luvulla alkunsa siitä, että feministejä ärsytti ajatus opettamisesta rationaalisena tietosisällön siirtämisestä JA tälle käsitykselle rakennetut opettamisen käytännöt (ns. patriarkaalinen kateederiopetus)

Feministisen pedagogiikan lyhyt oppimäärä

Naiserityinen feministinen pedagogiikka

- Radikaalifeminismin kultakausi, 1970-luvulta alkaen
- Tasa-arvofeminismin (Suomessa esim. Yhdistys 9) jälkeen
- Naiseuden, nais erityyisen juhlintaa: naistutkimus, naishistoria, naistaide, naiskirjallisuus, nais-alkuiset instituutiot ja asiat
- Feminismin ymmärtäminen nais-sukupuolesta käsin: naisista, naisilta, naisille
- Miehiltä suljetut **tilat**: kirjakaupat, kahvilat, talot, turvakeskukset, hotellit
- **Tunteet**, kokemukset, henkilökohtaisuus; ajatus voimaantumisesta näiden kautta
- Elämänsä historiasta oppiminen, muistelutyö (kurseja esimerkiksi äitiydestä, suvun merkityksestä)
- "Henkilökohtainen on poliittista" muotoon "Henkilökohtainen on pedagogista"

Naiserityyisen feministisen pedagogiikan menetelmiä

- Kierrokset – "mitä kuuluu?", "miltä tuntuu" (feminististen tiedostamisryhmien vaikutus pedagogiikkaan?)
- FRT-kierrokset, ajatus ajan jakamisesta tasan, oman työskentelyn toteuttaminen ryhmässä
- Tiedon yhteisen rakentamisen idea; kokemuspohjaisen tiedon arvostaminen
- Jaetun asiantuntijuuden idea, vertaisilta oppimisen idea: opettajan roolin muutos (kätilö/valmentaja/mentor...)
- Luottamuksellisuuden korostaminen
- Kehollisuuden korostaminen (body/mind)
- Osa näistä nykyistä oppijalähtöistä valtavirtapedagogiikkaa?

Naiserityistä pedagogiikkaa haastaa

- Kysymys eroista, myös eroista naisten kesken
- Postkoloniaali kritiikki
- Queer-tutkimus: Kysymys sukupuolesta, joka on enemmän kuin kaksi (trans-/inter-)
- Kysymys muista kuin sukupuolieroista eli intersektionaalisuuden esiinmarssi: ikä, rotu, luokka, kieli, vammaisuus, kansalaisuus, uskonto, seksuaalisuus, koulutus jne.
- Aika ajoi sen kaltaisen ymmärryksen ohi, jossa Nainen nähtiin yhtenäisenä kategoriana?
- Ideat normikriittisestä pedagogiikasta (onko feminismi/sukupuoli/naisuus myös normi? Tai kriittisyys itsessään?)

Erojen pedagogiikka

- Feministisen pedagogiikan tehtävänä tiedon rajojen kysyminen ja toisin tietämisen halun herättäminen
 - normien tunnistaminen, diskurssien vallan huomioiminen, kulttuurisen kloonauksen kyseenalaistaminen
 - Sedgwick: ei-tiedetty ei ole tiedetyn vastakohta, vaan osa tiedon rakennetta
 - Ei ole itsestään selvää, että kaikki tunnistavat itsensä opetettavista teoreettisista käsitteellistyksistä ja opetustilanteissa muotoilluista poliittisista kannoista ~ miten teoria ja politiikka olettavat kohteensa?
- Menetelmiä:
 - Turvallisen ilmapiirin luominen etäännytetyn tiedon avulla
 - Hämmennyksen ja epävarmuuden hyväksi käyttäminen

Esimerkkejä toiminnallisista menetelmistä

Privilege Walk (etuoikeuskävely)

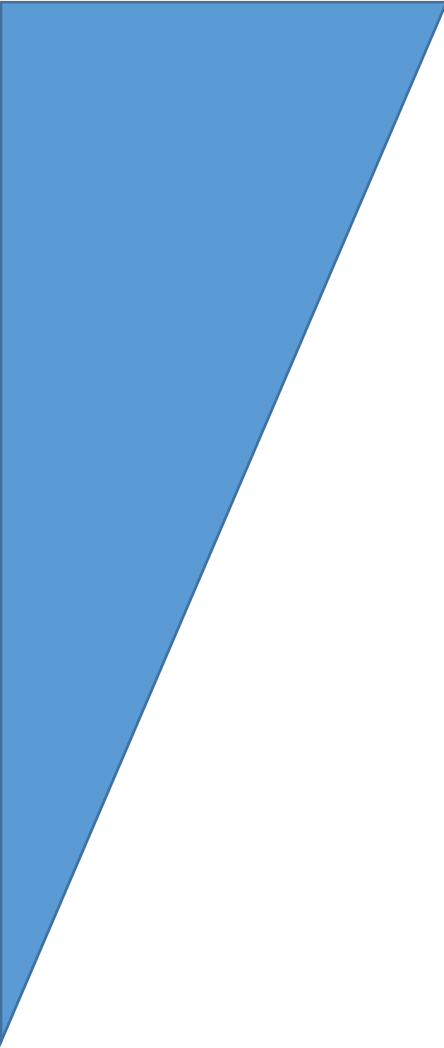
- Kokemuksellinen menetelmä, jolla voi tutkia yhteiskunnallisia etuoikeuksia ja niihin kuulumista tai kuulumattomuutta sekä identifioida esteitä ja mahdollisuuksia, joita näihin etuoikeuksiin liittyy.
- Menetelmä tuo etuoikeudet iholle ja antaa näin mahdollisuuden kokea ne omassa elämässä.
- Tarkoituksena ei ole tuottaa syyllisyyttä tai häpeää, vaan alleviivata, että kaikilla on etuoikeuksia ja joillakin on niitä enemmän kuin toisilla. Pyrkimys on lisäksi herättää keskustelua siitä, miten voimme omia etuoikeuksiamme hyväksikäyttäen sekä yksilöllisesti että kollektiivisesti parantaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.
- <https://issuu.com/normitnurin/docs/alaoletanormitnurinrgb>
- Kulku:
 - Kaikki seisovat rinnakkain rivissä
 - Opettaja lukee ääneen sarjan väittämiä ja kun nämä väittämät sopivat osallistujiin, astuvat he väittämän ohjeen mukaisesti joko eteenpäin tai taaksepäin.
 - Tehtävä tehdään hiljaisuudessa ja omaan tekemiseen keskittyen (ei vilkuilla muita)
 - Mikäli tuntuu epämukavalta reagoida johonkin väittämään, voi pysyä paikalla (idea on tunnistaa kuinka etuoikeudet vaikuttavat omaan elämään, mutta tarkoitus ei ole jakaa asioita, joita ei halua jakaa)

“Missä sukupuoli sijaitsee” -kulmaharjoitus

- Ekvalita/Malin Gustavsson (Ruotsissa käytetyt normikriittisen pedagogiikan menetelmät)
- Taustalla ajatus siitä, että sama käsite tarkoittaa eri ihmisille eri asioita
- Sukupuoli sijaitsee:
 - 1) ruumiissa/kehossa (fysiologia, biologia)
 - 2) mielessä (psykologia)
 - 3) ”olet mitä teet” (konstruoitu/performoitu)
 - 4) jossain muualla, missä?
- Osallistujat menevät huoneen eri nurkkiin sen mukaan, missä he ajattelevat sukupuolen sijaitsevan. Samassa nurkassa olevat keskustelevat keskenään, miksi valitsivat sen pisteen, ja miltä position tuntuu. Seuraavaksi jaetaan kunkin nurkan ideaa koko ryhmälle. Valinnat ovat yhtä hyviä/arvokkaita, ja sama ihminen voi valita eri kerroilla eri position.

Keskittymis- ja rentoutumisharjoitukset

- Taustalla body/mind-ideat, ajatus siitä että ihminen on ruumiillinen/kehollinen kokonaisuus, oppiminen/tietäminen tapahtuu muuallakin kuin päässä
- Kun ihminen voi hyvin, hän voi oppia hyvin – toisaalta kehollinen epä mukavuus/viihtymättömyys voi sekin kertoa jotakin (tietäminen ei ole pelkästään hauskaa ja helppoa)
- Länsimaisen koulun/yliopiston/opetuksen asia/järkikeskeisyys, jota esimerkiksi jooga- ja mindfulness-tyyppisillä (molempia aivopuoliskoja huomioivilla) menetelmillä on haastettu (myös esimerkiksi NLP, edukinesiologia)
- Harjoitusten tavoite? Auttaa keskittymään "varsinaiseen" opiskeluun? Auttaa opitun mieleenpainumisessa? Tuottaa uudenlaisia oivalluksia? Millaista tietoa kehollisissa harjoituksissa voi olla? Synnyttää yhteisöllisyyttä kokemuksellisuuden kautta? Antaa väsyneelle mielelle lepo hetki?
- Mitä yliopistossa saa tehdä, miten opettaa? – kuka normittaa "huuhaan" yliopistopedagogiikassa?

A blue triangle graphic pointing downwards, located on the left side of the slide.

Vaikuttavaa pedagogiikkaa:
Sukupuolentutkimuksen verkosto Hilman
Feministnen pedagogiikka -koulutus

Hilman feministisen pedagogiikan kurssit

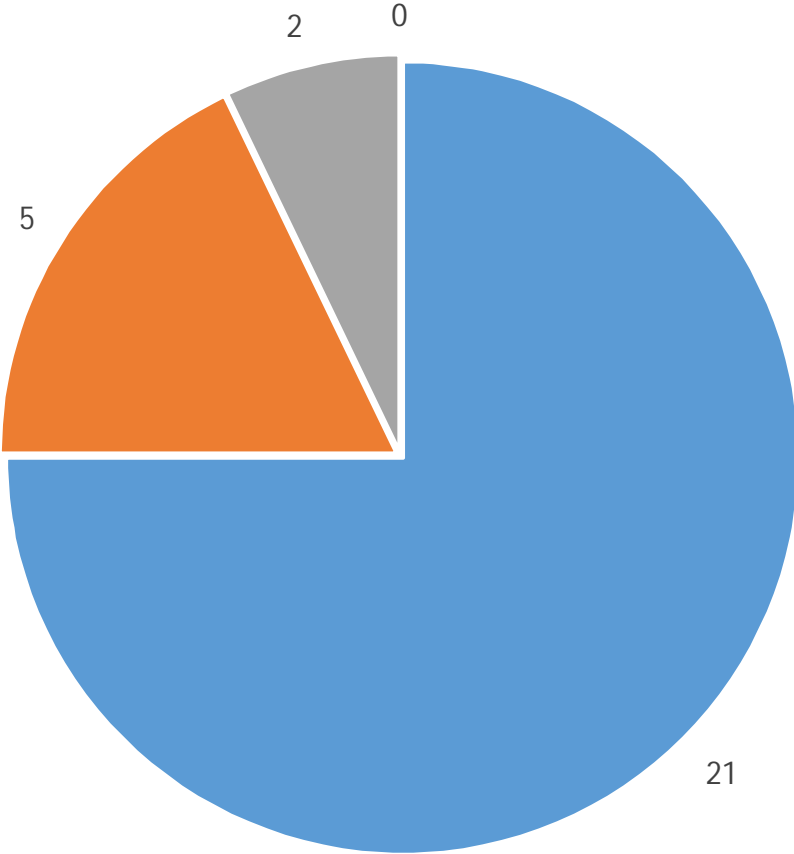
- Järjestäjä: [Sukupuolentutkimuksen verkosto Hilma](#)
- Viisi valtakunnallista kurssia 2005–2015
- Sulautuva opetus: intensiivijaksot kasvokkain + verkko-oppiminen Moodle-alustalla (ja blogeissa)
- [Kaksi tasoa](#): Sukupuolentutkimuksen pedagogiikan perusteet – Feministinen opettaminen (10 ECTS) ja Sukupuolentutkimuksen pedagogiikka – Feministinen opettaminen II (10 ECTS)
- Mainstream-pedagogiikka (oppiminen, opettaminen, ohjaaminen, arviointi, e-oppiminen, reflektio) + feministinen näkökulma (valta, tunteet, ruumiillisuus, intersektionaalisuus, vuorovaikutus)
- Kymmenen vuoden aikana noin [100 osallistujaa](#)

Kysely feministisen pedagogiikan kurssien vaikuttavuudesta

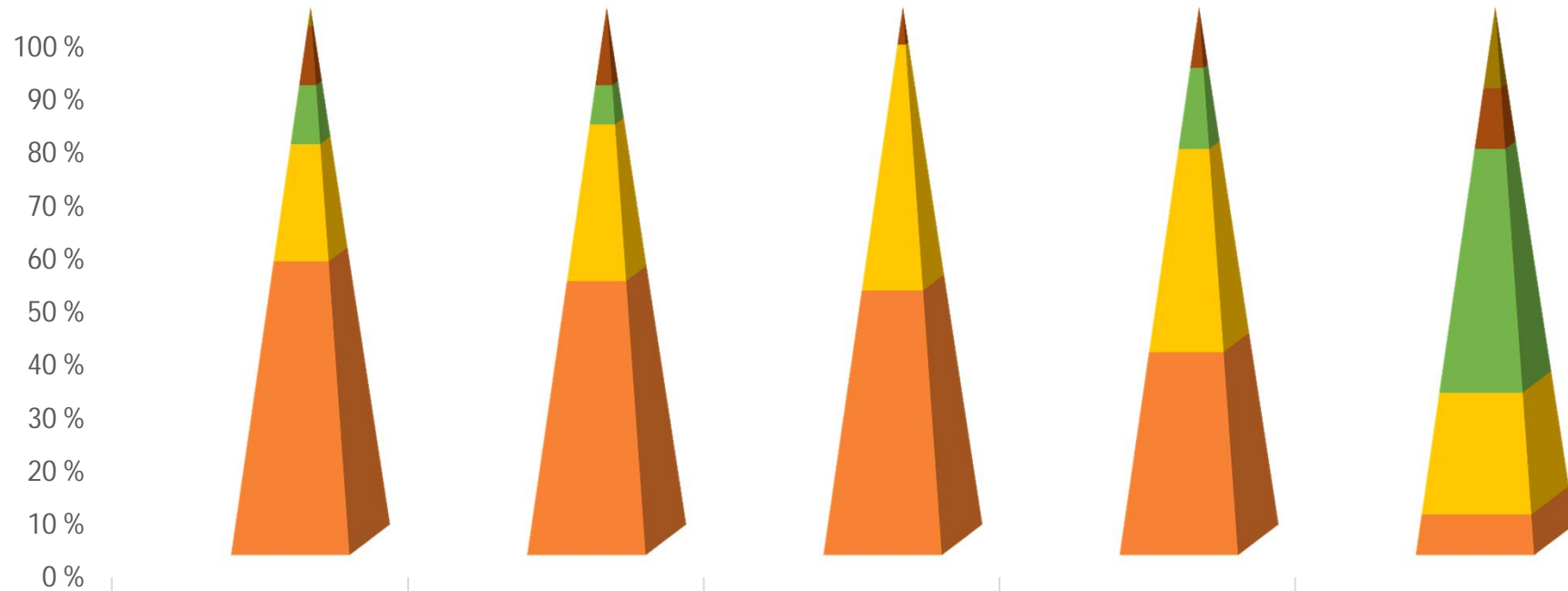
- Kevätlukukausi 2015
- N = noin 100
- Sähköinen vastauslomake (jota jaettiin sukupuolentutkimuksen valtakunnallisen sähköpostilistan ja Facebookin kautta)
- Survey ja avovastauksia edellyttävät kysymykset
- Alhainen vastausprosentti (28 %)
 - Ainoastaan sähköinen yhteydenotto (ei henkilökohtaista kontaktia)
 - Pitkä vastausaika (vaikea motivoida ihmisiä osallistumaan tutkimukseen joka koskee jopa 10 vuotta sitten suoritettua kurssia, Stes et al. 2007)
- Tulokset suuntaa-antavia

The course met my expectations

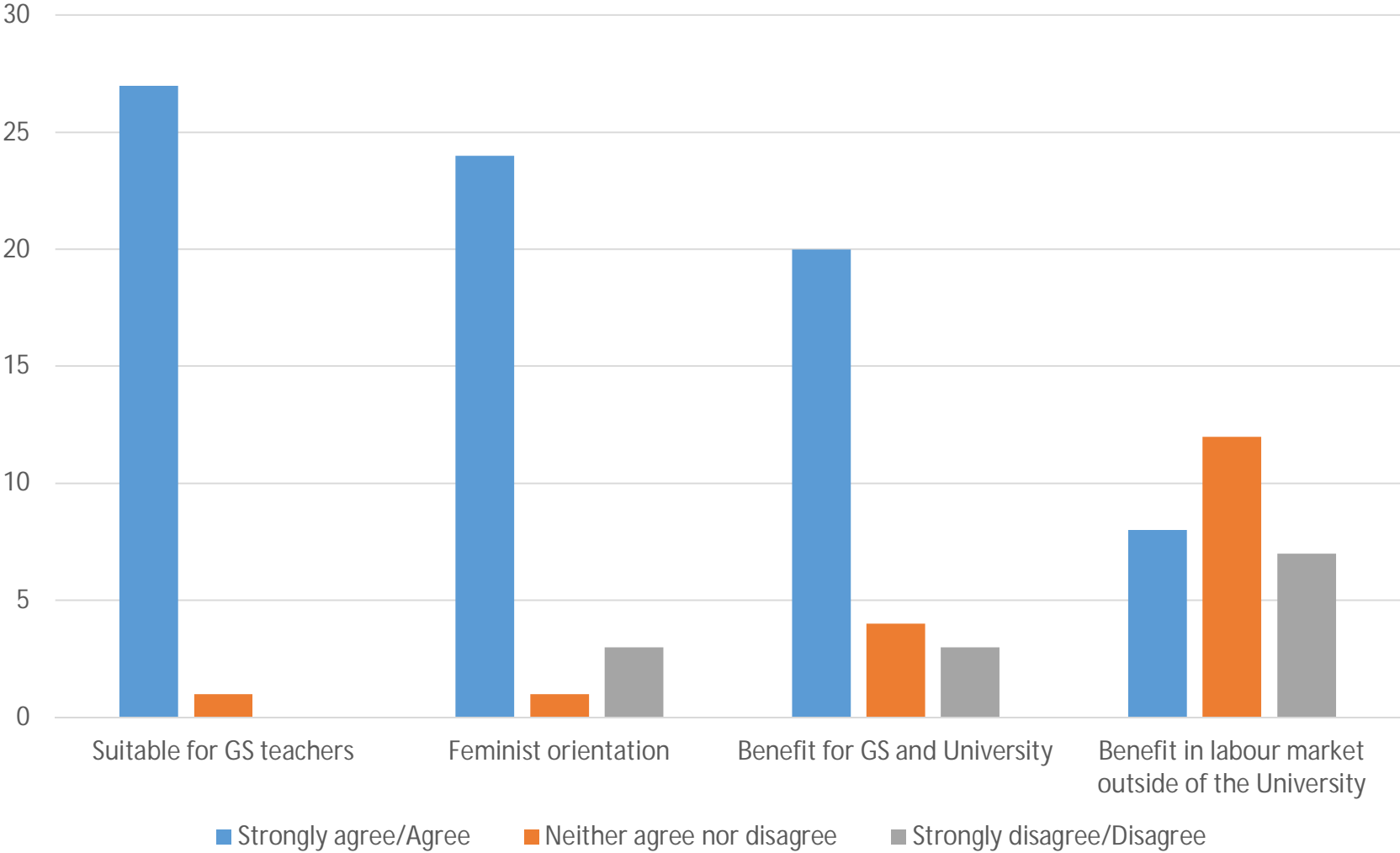
■ Very much so ■ To an acceptable level ■ Maybe a little ■ Not at all

The feminist pedagogy course benefitted the participants

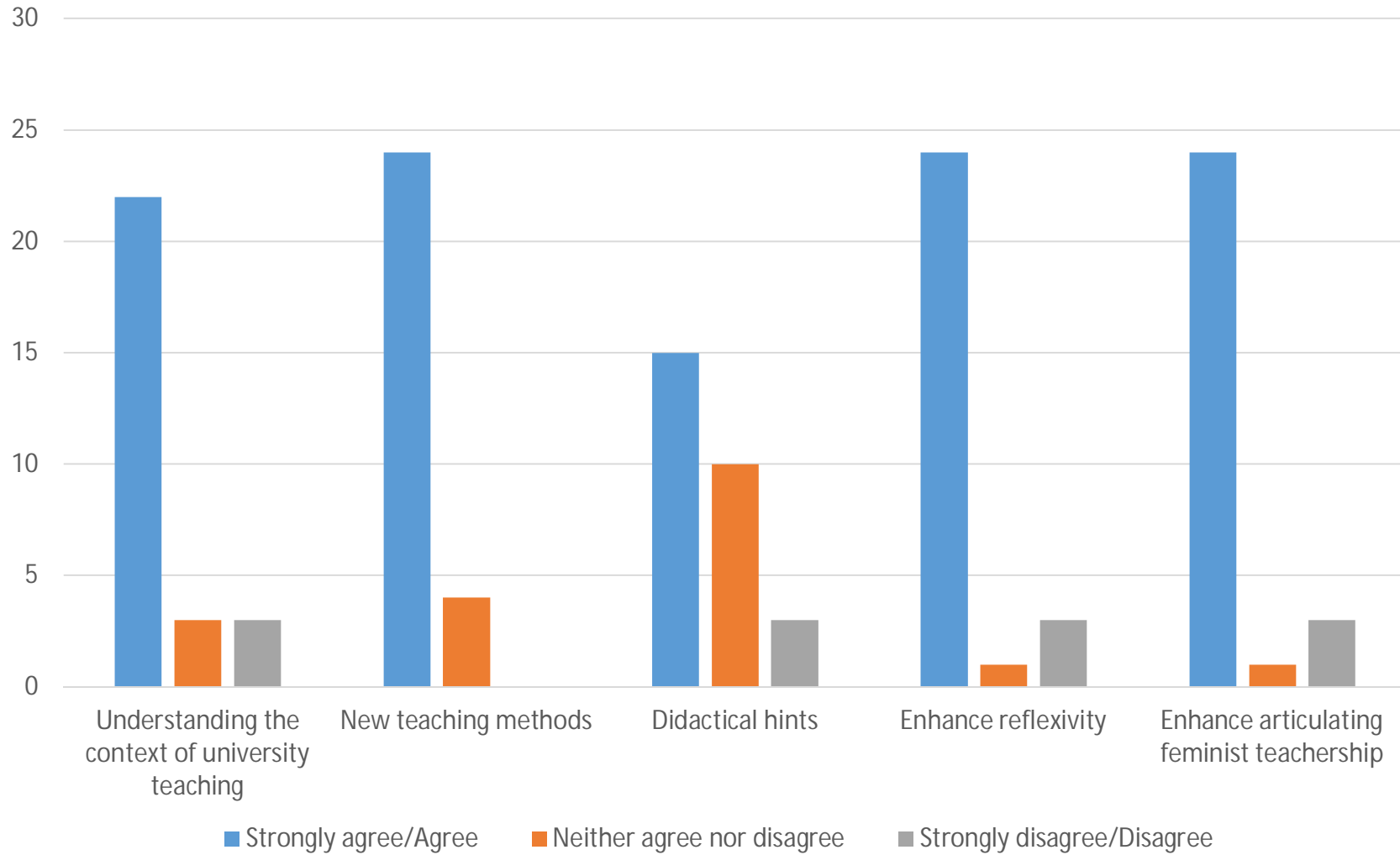

	Professionally	Personally	Socially	Institutionally	Working life (other than university)
Completely disagree	1	0	0	0	4
Quite disagree	3	4	2	3	3
Not agree or disagree	3	2	0	4	12
Quite agree	6	8	13	10	6
Totally agree	15	14	14	10	2

Relevance of the course

Impact of the Feminist Pedagogy courses

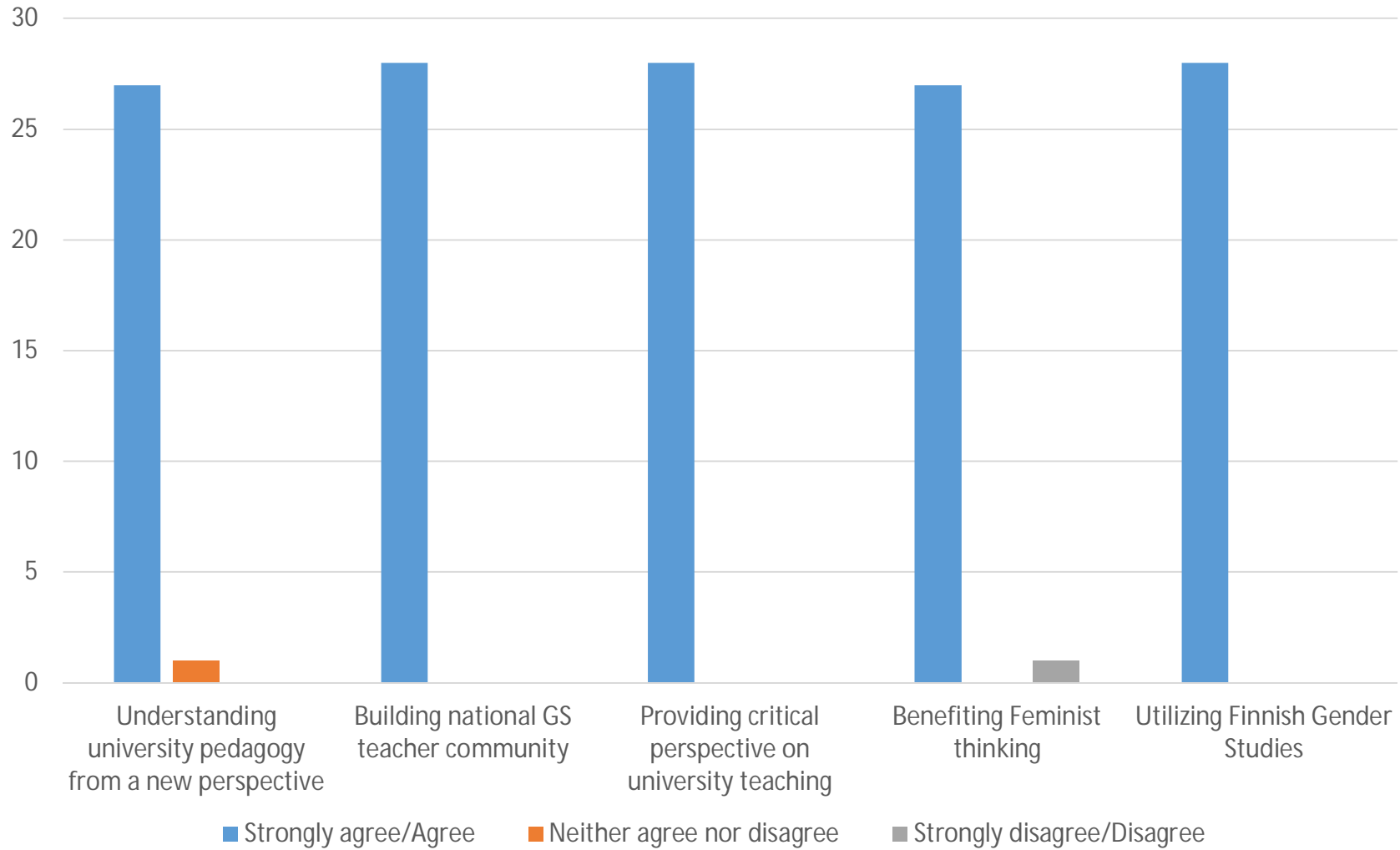

Kurssien vaikutukset positiivisia

- Opetustaitojen paraneminen; työelämärelevanssi; verkostoituminen kollegoiden kanssa; henkilökohtainen kasvu ja kehittyminen
- Kurssit vaikuttaneet osallistujien henkilökohtaiseen oppimiseen ja käyttäytymiseen että institutionaalisen tason muutoksiin (Stes et al. 2007)
- Kurssien vaikutus **yksittäisiin opettajiin**: empowerment (valtaistuminen); verkottuminen; käytännön välineet ja neuvot; tila reflektoida ja kehittää pedagogisia käytäntöjä
- Positiiviset vaikutukset leviävät **institutionaaliselle tasolle**: opetuskäytännöt; verkostoituminen; feministisen yhteisön vahvistuminen
- Feministiset opettajat haastavat instituutioita sisältä (ja ulkoa) käsin hyödyntämällä feministisen pedagogiikan periaatteita ja välineitä päivittäisessä toiminnassaan

à Feministisen pedagogiikan kurssit kasvattavat oppimisen ja opettamisen näkyvyyttä ja arvoa sekä vahvistavat feminististä ajattelua

Feminist Pedagogy Courses contribute to

Kiitos!

aino-maija.hiltunen@helsinki.fi

Hanna.L.Ojala@uta.fi

tuija.saresma@jyu.fi

